

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi
180-sonli buyrug'iga
ilova

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

**AKADEMIK Sh.ALIMOV NOMIDAGI RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN FTIZIATRIYA VA
PULMONOLOGIYA ILMIY-AMALIY TIBBIYOT MARKAZI**

**«BRONXIAL ASTMA» NOZOLOGIYASI BO'YICHA
TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT 2025

«TASDIQLAYMAN»

Akademik Sh.Alimov nomidagi

RIFvaPIATM direktori

N.N.Parpiyeva

«*24*» *may* 2025 yil

«BRONXIAL ASTMA» NOZOLOGIYASI BO‘YICHA
TIBBIY XIZMAT KO‘RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI

TOSHKENT 2025

MILLIY KLINIK STANDART NOZOLOGIYASINING NOMI (KODI), TASHXISLASH VA DAVOLASHGA JALB ETILADIGAN MUTAXASSISLAR NOMI

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomi	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
XKT-10: J45 J45.0 J45.1 J45.8 J45.9 J46	Bronxial astma; Bronxial astma allergik komponentning ustunligi bilan; Noallergik bronxial astma; Aralash bronxial astma; Aniqlanmagan bronxial astma; Astmatik status.	OSH; Terapevt/ Pulmonolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Lor; Rentgenolog.	Terapevt/ Pulmonolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Lor; Rentgenolog; Reanimatolog.
XKT-11: CA23 A23.0 CA23.1 CA23.2 CA23.3	Astma; Allergik astma; CA23.00 Allergik astma, qo'zish davri; CA23.01 Allergik astma, astmatik status bilan; CA23.02 Allergik astma, asoratlanmagan. Noallergik astma; CA23.10 Noallergik astma, qo'zish davri; CA23.11 Noallergik astma, astmatik status bilan; CA23.12 Noallergik astma, asoratlanmagan. Bronxospazm yoki bronxial astmaning boshqa aniqlangan turlari ; CA23.20 Aspirinli astma; CA23.21 Jismoniy mashqlar bilan chaqirilgan bronxospazm; CA23.22 Astmaning yo'tal bilan kechuvchi shakli; CB02.0 Astmaga bog'liq o'pka eozinofiliyasi; CA0A.0 Samter sindromi. Aniqlanmagan astma CA23.30 Aniqlanmagan astma, qo'zish davri; CA23.31 Aniqlanmagan astma, astmatik status bilan; CA23.32 Aniqlanmagan astma, asoratlanmagan.	OSH; Terapevt/ Pulmonolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Lor; Rentgenolog.	Terapevt/ Pulmonolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Lor; Rentgenolog; Reanimatolog.

	aniqlash						
	5. Balg'amning sitologik tekshiruvi				+	+	1 marta
	6. Balg'amni G-Xpert usulida tekshirish		+		+	+	1 marta
	7. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, bilirubin, mochevina, kreatinin, qand miqdorini aniqlash		+	+	+	+	2 marta
	8. Koagulogramma		+	+	+	+	2 marta
	9. Qondagi umumiy oqsil va uning fraksiyalarini aniqlash			+	+	+	2 marta
	10. Qon zardobidagi kaliy va natriy miqdorini aniqlash			+	+	+	2 marta
	11. Balg'amning aerob, fakultativ-anaerob mikroorganizmlarga va zamburug'larga bakteriologik tekshiruvi (posev)			+	+	+	1 marta
	12. Mikroorganizmlarning antimikrob va boshqa dori vositalarga sezuvchanligini aniqlash			+	+	+	1 marta
	13. Immunoglobulin Ye miqdorini aniqlash				+	+	1 marta

Izoh: Laborator tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.

Laborator tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. BALS(bronxo alveolyar lavaj suyuqligi) va qon immunologiyasi				+	+	1 marta
	2. Chlamidia pneumoniae M, G (IgM, IgG) sinfi antitelalarini aniqlash				+	+	1 marta
	3. Mycoplasma pneumoniae. M, G (IgM, IgG) sinfi antitelalarini aniqlash				+	+	1 marta
	4. Qonda gazlar miqdorini				+	+	1 marta

	tekshirish							
	5. Qonning pH muhitini tekshirish				+	+	1 marta	
	6. D-Dimer				+	+	2 marta	
	7. Qondagi prokalsitonin testi				+	+	2 marta	
	8. Natriy uretik peptid				+	+	1 marta	
	9. Triyodtrionin T3				+	+	1 marta	
	10. Erkin tiroksin T4				+	+	1 marta	
	11. Tireotrop gormon TTG.				+	+	1 marta	
	12. Kortizol				+	+	1 marta	
	13. Antineytrofil sitoplazmatik antitela ANSA				+	+	1 marta	
	14. Nafas chiqarishda azot oksidi miqdorini aniqlash (FeNO)				+	+	1 marta	

Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy laborator diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.

Instrumental tekshiruvlar Asosiy:	1. Spirometriya, bronxolitik sinamalar bilan		+	+	+	+	2 marta	
	2. Pikfloumetriya	+	+	+	+	+	2 marta	
	3. Pulsoksimetriya	+	+	+	+	+	2 marta	
	4. EKG	+	+	+	+	+	1 marta	
	5. O'pka rentgenografiyasi (2 proyeksiyali)		+	+	+	+	1 marta	

Izoh: Instrumental tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.

Instrumental tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. O'pkaning diffuzion faoliyatini tekshirish (Bodipletizmografiya)				+	+	1 marta	
	2. Ko'krak qafasi a'zolarining kompyuter tomografiyasi.				+	+	1 marta	
	3. ExoKG				+	+	1 marta	
	4. Fibrobronxoskopiya				+	+	1 marta	
	5. EFGDS				+	+	1 marta	
	6. Periferik qon tomirlar UTT (dopler)				+	+	1 marta	

Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.

* **STATSIONAR DAVOGA KO'RSATMA: tuman darajasi** - yengil persistik kechishining qo'zish davri hamda ambulator davo samarasiz holatlar va/yoki yondosh kasalliklar mavjud bo'lgan holatlar, ambulator davo samarasiz bo'lganda; o'rta og'ir persistik kechishi qo'zish davri; **viloyat darajasi** - o'rta og'ir kechishi qo'zish davri va yondosh kasalliklar yoki asoratlar bilan; og'ir kechishi qo'zish davri; tuman darajasidagi davoning samarasizligi; **respublika darajasi** - o'rta og'ir kechishi qo'zish davri va yondosh kasalliklar yoki asoratlar bilan birga kelishi; og'ir kechishi qo'zish davri; samarasiz davo.

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni (Har bir davolangan holat uchun)	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Boshqa turdagi tekshiruvlar	1.Allergologik teri sinamalari (prick-testlar yoki skarifikatsiya)		+		+	+	1	

Izoh: Teri sinamalari allergologiya kabinetida maxsus o'qitilgan tibbiyot hamshirasi yoki allergolog-immunolog shifokori tomonidan ko'rsatmalarga muvofiq o'tkaziladi. Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo'shimcha va takroriy diagnostik tekshiruvlari o'tkazilishi mumkin.

Tekshiruvlar ro'yxati va ularning takroriyliigi klinik holatga qarab to'ldirilishi mumkin!

DAVOLASH TADBIRLARI Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz terapiya)		Тиббий ёрдам кўрсатиш даражаси ва тури бўйича					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi							
1.QTBA: Salbutamol	Ingalyatsion 100 mkg/doza; Ingalyatsion 5 mg/ml; 2 ml x 3- 4 mahal	+	+	+	+	+	6 doza 2 amp.	1 aerosol 20 amp.
1.QTBA: Fenoterol	Ingalyatsion 100 mkg/doza 2 doz x 3- 4 mahal	+	+	+	+	+	6 doza	1 aerosol
2.UTBA: Formoterol	Ingalyatsion 12 mkg/doza 1-2 doz x 2 mahal	+	+	+	+	+		Bazisli davo sifatida doimiy ishlatiladi

3.QTAX: Ipratropiy bromid	Ingalyatsion 20 mkg/doza; 2 doz x 3-4 mahal Ingalyatsion 0,25mg/ml; 1-2 ml x 3-4 mahal	+	+	+	+	+	6 doza 4 ml	1 aerosol 2 fl.
4.UTAX: Tiotropiy bromid	Ingalyatsion 18 mkg/doza; 1 doz x 1 mahal	+	+	+	+	+		Bazisli davo sifatida doimiy ishlatiladi
5.QTBA+ QTAX: Fenoterol/ipratropiy bromid	Ingalyatsion 50/20 mkg; 2 doz x 3-4 mahal Ingalyatsion 0,5/0,25 mg/ml; 1-2 ml x 3-4 mahal	+	+	+	+	+	6 doza 4 ml	1 aerosol 2 fl.
6.UTBA/IGKS: Formoterol/budesonid	Ingalyatsion 4.5/80 mkg, Ingalyatsion 4.5/160 mkg; 1-2 doz x 2 mahal	+	+	+	+	+		Bazisli davo sifatida doimiy ishlatiladi
6. UTBA/IGKS: Salmeterol/flutikazon	Ingalyatsion 50/250 mkg; Ingalyatsion 50/500 mkg; 1-2 doz x 2 mahal	+	+	+	+	+		Bazisli davo sifatida doimiy ishlatiladi
7. IGKS: Budesonid	Ingalyatsion 200, 400 mkg; 1-2 doz x mahal		+	+	+	+	2 kaps.	20 kaps.
8. Tizimli GKS: Prednizolon	Ichishga 5 mg; 30-40 mg/sutkasiga In'eksion 30 mg/1 ml; 30-90mg\sut		+	+	+	+	6 tab. 2 amp.	42 tab. 14 amp.
10. Leykotriyen retseptorlari antagonistlari: Montelukast	Ichishga 10 mg; 1 tab. x 1 mahal.	+	+	+	+	+		Bazisli davo sifatida doimiy ishlatiladi
11. Boshqalar: Aminofillin	In'eksiya uchun eritma 2,4%-10,0 1-2 marta sutkada v/i tomchilab		+	+	+	+	2 amp.	14 amp.

Izoh: QTBA–qisqa ta'sirli β 2-agonistlar, QTAX – qisqa ta'sirli antixolinergiklar, UTBA–uzoq ta'sirli β 2-agonistlar, UTAX uzoq ta'sirli antixolinergiklar; IGKS – ingalyatsion glyukokortikosteroidlar.

Davolash tadbirlari (qo'shimcha medikamentoz terapiya)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi	OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
1. Makrodidlar - Azitromitsin	Ichishga 250, 500 mg 1 tab. x 1 mahal.		+	+	+	+	1 tab.	3 tab.
2. Boshqalar: Teofillin	Ichishga, 200 mg, 1 kaps. x 2 mahal.		+	+	+	+	2 kaps.	20 kaps.

Izoh: Milliy klinik protokollarda keltirilgan dovolash rejimlaridan (ushbu asosiy va qo'shimcha dori vositalarning har xil kombinatsiyalari) kasallikning og'irlik darajasiga va ko'rsatmaga muvofiq holda foydalaniladi, hamda ushbu protokollarga mos ravishda qo'shimcha dori vositalar va qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin.

Ushbu dori vositalarning bir kurslik dozasi faqat kasallikning aynan shu xuruj (qo'zish) davrida ambulator yoki statsionar yordamini ko'rsatish uchun ishlatiladigan miqdori ko'rsatilgan.

PARHEZ STOLI/DIYETA

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Parhez stoli va uning davomiyligi	OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
1. 15 – stol, doimiy	+	+	+	+	+

BAZISLI TERAPIYA

Davolash tadbirlari (medikamentoz terapiya)		OSHP/OP	KTMP	O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi /yiliga
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi				
1. UTBA: Formoterol	Ingalyatsion 12 mkg/doza 1-2 kap x 2 mahal	+	+	2 kaps.	730 kaps.
2.UTAX: Tiotropiy bromid	Ingalyatsion 18 mkg/doza; 1 doz x 1 mahal	+	+	1 kaps.	365 kaps.
3.UTBA/IGKS: Formoterol/budesonid	Ingalyatsion 4.5/80 mkg, Ingalyatsion 4.5/160 mkg/120 doz; 1-2 doz x 2 mahal	+	+	2 doz.	6 ta aerosol

4.UTBA/IGKS: Salmeterol/flutikazon	Ingalyatsion 50/250 mkg; Ingalyatsion 50/500 mkg; 1-2 doz x 2 mahal	+	+	2 doz.	6 ta aerosol
5.Leykotriyen retseptorlari antagonist: Montelukast	Ichishga 10 mg; 1 tab. x 1 mahal.	+	+	1 tab.	90 tab.
6. Monoklonal antitela: Omalizumab	In'eksion 150 mg t/o har oy bir marta.		+	1 fl/oyiga	12 fl

Izoh: Milliy klinik protokollarda keltirilgan dovolash rejimlaridan (ushbu dori vositalarining har xil kombinatsiyalari) kasallikning og'irlik darajasiga va ko'rsatmaga muvofiq holda foydalaniladi, hamda ushbu protokollarga mos ravishda qo'shimcha dori vositalar va qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin.

DISPANSERIZATSIYA

Dispanserizatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OSHP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. OSH	+		2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	doimiy
	2. Terapevt <i>O'qitish va o'z-o'ziga yordam berishni o'rgatish;</i> <i>Chekishni tashlashni tavsiya etish;</i> <i>Jismoniy faollik mashqlarini o'rgatish.</i>	+	+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
	3. Pulmonolog (har tashrifda CAT va mMRS testlarini baholash) <i>O'qitish va o'z-o'ziga yordam berishni o'rgatish;</i> <i>Chekishni tashlashni tavsiya etish;</i> <i>Jismoniy faollik mashqlarini o'rgatish.</i>		+	2-4 marta yiliga og'irlik darajasiga qarab	
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib boshqa tor doiradagi mutaxassilar maslahati tavsiya etiladi.					
Laborator tekshiruvlar					
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun holatdan kelib chiqib laborator tekshirishlar o'tkaziladi.					
Instrumental tekshiruvlar	1. 6 daqiqalik yurish testi		+	2 marta yiliga	
	2. Пикфлоуметрия		+	2 marta yiliga	
	3. Spirometriya		+	2 marta yiliga	
	4. Ko'krak qafasi rentgenografiya		+	1 marta yiliga	
	5. EKG		+	2 marta yiliga	
	6. Spirometriya		+	2 marta yiliga	
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun va ko'rsatmalar bo'lganda holatdan kelib chiqib boshqa qo'shimcha instrumental tekshirishlar					

o'tkaziladi.

PROFILAKTIKA

Davolash tadbirlari		OSHP/OP	KTMP	O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi				
1. Grippga qarshi vaksinatsiya, har yili mavsumiy.	0.25-0.5 ml/doz t/o		+	1 doza	1 doza
2. Pnevmonokokli infeksiyaga qarshi vaksinatsiya, profilaktik 1 marta har 5 yilda, buster doza 1-marta o'tkazilgan vaksinatsiyadan 1 yil o'tgandan keyin tavsiya etiladi.	0.5 ml/doz t/o		+	1 doza	1 doza

Izoh: Allergen-spetsifik immunoterapiya (ASIT) ko'rsatmaga qarab o'tkaziladi. Milliy klinik protokollarga mos ravishda qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin